

Стояцька Ганна Михайлівна,
к.філос.н., доц., доцент кафедри
гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Романенко Павло Петрович,
здобувач вищої освіти факультету
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ЗАКОННИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СТОРІН

Процесуальне інтерв'ю як нова парадигма слідчої діяльності зазвичай постає якісно новим підходом до опитування підозрюваних, жертв та свідків. Виділення інтерв'ю як окремої самостійної форми опитування учасників провадження спричинене, багато в чому, високими ризиками отримання хибних зізнань та ненадійної інформації в ході класичного допиту. Виявлення багатьох випадків неправомірного засудження в системі кримінального судочинства, які спричиняють визнання невинних підозрюваних, змушує українських науковців, посадовців, представників громадського сектору вивчити фактори, що сприяють фальшивим зізнанням. Слід зауважити, що процесуальне інтерв'ю варто також розглядати і як інноваційну форму ефективної комунікації правоохоронців. Водночас найбільш резонансна причина запровадження стандартів процесуального інтерв'ю в світову практику – а саме особливостей допитів, що проводяться фахівцями військової розвідки – наразі мало обговорюється у наукових колах. Зокрема, особливості використання т.зв. «посилених» методів допиту, що застосовувались в Іраці та Афганістані та спричинили бурхливі дискусії щодо виправданості та ефективності [1], в цілому можуть бути релевантними і щодо правоохоронної сфери.

Актуальність проблематики ефективної комунікації типова не лише для Національної поліції України, але й для поліцейських систем різних країн світу, де, як свідчить зарубіжний досвід, значна увага приділяється формуванню професійної майстерності службовців поліції, наявності у них професійних знань, певних соціальних умінь, серед яких найбільш значущими є уміння спілкуватися, вирішувати конфліктні ситуації тощо.

Досвід роботи з персоналом поліції в низці країн із розвиненою демо-

кратією переконує в наявності нормативних та психологічних механізмів опрацювання навичок ефективної комунікації, цілком прийнятних для Національної поліції України [2].

Розглядаючи дану тему особливу увагу необхідно приділити ролі встановлення мовного контакту як елементу процесуального інтерв'ю між працівником поліції та фігурантами справи. Традиційно вважається, що процесуальне інтерв'ю, переважно стосується кримінального процесу і дій стосовно підозрюваних у справах про кримінальне правопорушення. Звісно, що методика спілкування зі злочинцями або свідками відрізняється від комунікації між представниками поліції та сторонами приватноправових відносин. В цьому сенсі цивільний процес стає варіантом застосування методики процесуального інтерв'ю з метою напрацювати алгоритми отримання інформації виключно законним шляхом, на засадах поваги прав і свобод людини.

Впровадження інституту дотримання прав людини в діяльність досудового розслідування часто отримує негативний коментар з боку працівників, бо таким чином вповільнюється процес розкриття та збирання доказів. Почасти, аналіз думок правоохоронців може навести на думку, що дотримання прав людини перешкоджає діяльності правоохоронних органів. Як правило, така позиція здатна негативно впливати і на вирок суду [3].

Вже в період 2015 року, коли структура Міністерства внутрішніх справ змінилася та почала функціонувати Національна поліція, погляди на дотримання прав людини дещо змінилися. «Майже половина опитаних слідчих (49%) вважає, що допит, як слідча дія, втратив своє значення в ході досудового розслідування через неможливість використання показів допитуваних, як доказу в суді. Звісно, що цю проблему можливо вирішити, але для цього потрібен час» [4].

Наразі, поліцейські досить часто залучають різний зарубіжний досвід аби покращити свою діяльність щодо спілкування з підозрюваними, потерпілими та свідками. Як зазначає відомий аргентинський правознавець Хуан Мендес, спеціальний доповідач ООН з питань порушення прав затриманих та ув'язнених, катувань, жорстокого поводження, поліцейського свавілля та безкарності, практика процесуального інтерв'ю є прямим наслідком суттєвих порушень прав сторін кримінального провадження з боку правоохоронних органів [5; 6].

Методика процесуального інтерв'ю може застосовуватись також у приватноправових відносинах і стати гнучким та дієвим механізмом навчання та опанування навичок комунікацій. Комунікативний досвід, отриманий у сфері приватного права, може сприяти набуттю вмінь для процесів розслідування злочинів. Потрібно внести зміни у навчання правоохоронців аби вже на початкових стадіях навчати працівників спілкуванню не лише із злочинцями або правопорушниками, але й особами, що можуть бути сторонами приватноправових відносин. Необхідно створити стійкий механізм, який може твердо закріпитися та буде ефективно працювати. Для поліцейських, проку-

порів, детективів, слідчих, оперуповноважених відкриваються нові методи та принципи вирішення комунікаційних бар'єрів.

Список використаних джерел:

1. Meissner, C.A., Redlich, A.D., Bhatt, S. and Brandon, S. Interview and interrogation methods and their effects on true and false confessions. *Campbell Systematic Reviews*, Volume8, Issue1, 2012. Pp. 1-53. <https://doi.org/10.4073/csr.2012.13>. 2012.
2. Зарубіжний досвід ефективної комунікації поліцейських (Аналітичний огляд). URL: <https://cutt.ly/HbQ8ZqG>
3. Процесуальне інтерв'ю – на заміну звичним підходам до проведення допиту. URL: <https://ecpl.com.ua/news/protsesual-ne-interv-iu-na-zaminu-zvychnym-pidkhodam-do-provedennia-dopytu/>
4. Процесуальне інтерв'ю в Україні: перші підсумки. URL: <https://nabu.gov.ua/novyny/procesualne-intervyu-v-ukrayini-pershi-pidsumky>
5. Méndez Juan E. Torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment : note by the Secretary-General. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/839995?%20ln=en>
6. Juan E. Méndez, Marjory Wentworth. Taking a stand : the evolution of human rights.: New York, Palgrave Macmillan, 2011. 246 с.
7. Белоусов Ю., Броневицька О., Деркач С., Луцик В., Орлеан А., Рогальська В., Філоненко Т., Яворська В. Розкажи мені що сталося, або зізнайся. Дослідження про процесуальне інтерв'ю. К.: Процесуальне інтерв'ю в Україні, 2020. 232 с.

Тарасенко Костянтин Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного права
та прав людини Національної
академії внутрішніх справ

**ПИТАННЯ МЕХАНІЗМУ КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ
ПРАВ ЛЮДИНИ В ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Правоохоронна система будь-якої держави покликана захищати права та свободи людини від злочинних посягань. Визначальне місце в системі правоохоронних органів займає поліція. Так, наприклад, пункт 2 статті 2 Закону України «Про Національну поліцію» одним із завдань поліції визначає надання поліцейських послуг у сфері охорони прав та свобод людини [1]. Завдання захисту прав та свобод людини покладається на поліцію і в інших країнах (Грецька Республіка, Естонська Республіка, Литовська Республіка, Республіка Чорногорія, Румунія тощо) [2]. В той же час, є непоодинокі випадки, коли працівники поліції всупереч нормам закону порушують права та свободи людини.

Достатньо згадати масовий рух «Black Lives Matter», що виник у 2020 році після смерті людини завданої працівником поліції США. Масові демон-